

ABSTRAKT

Název: Rizika a problémy provázející polyfarmakoterapii ve stáří – nástroj pro screening rizik farmakoterapie samotnými pacienty

Autor: Markéta Pitrová

Katedra sociální a klinické farmacie, Farmaceutická fakulta v Hradci Králové

Vedoucí diplomové práce: doc. PharmDr. Daniela Fialová, Ph.D.

Katedra sociální a klinické farmacie, Farmaceutická fakulta v Hradci Králové a Geriatrická klinika Všeobecné Fakultní Nemocnice v Praze a 1. Lékařské fakulty, Praha, Česká republika

CÍL PRÁCE

Se zvyšujícím se počtem seniorů v populaci v současné době význam racionální farmakoterapie, tedy indikace nejúčinnějších, nejbezpečnějších a nákladově nejefektivnějších léků, u starších pacientů narůstá. Byly vyvinuty různé nástroje pro hodnocení rizik a management rizik, s cílem časného hodnocení a řešení rizik farmakoterapie u této části populace, určené pro použití lékaři, farmaceuty a jinými zdravotnickými pracovníky.

S narůstajícím aktivním zapojením starších pacientů do procesu hodnocení a managementu rizik farmakoterapie je nezbytné vyvíjet také nástroje určené pro použití samotnými pacienty. Z tohoto důvodu bylo cílem této diplomové práce vytvořit a otestovat v pilotní studii nový nástroj určený pro použití samotnými pacienty v běžném životě.

METODY

Byla provedena literární rešerše za účelem identifikace již publikovaných nástrojů pro hodnocení rizik samotnými pacienty, která navázala na systematickou literární rešerši provedenou Puumalainen et al. v roce 2019. Hledání literatury probíhalo v databázích: Evidence Based Medicine, Medline Ovid, Scopus, Web of Science, PubMed a Google

Scholar a zahrnovalo články publikované v období mezi 8. květnem 2016 a 10. prosincem 2018. Zařazovací kritéria byla: zaměření nástroje na nehospitalizované pacienty ve věku 65 let a více, nástroje určené pro použití samotnými pacienty bez orientace na konkrétní onemocnění nebo konkrétní skupinu léčiv, články publikované v anglickém jazyce obsahující vlastní nástroj. Výsledky literární rešerše byly diskutovány na jednáních výzkumného týmu. Položky pro nově vytvořený nástroj byly vybrány a přizpůsobeny na základě výsledků rozhovorů s farmaceuty, během kterých se hodnotila aplikovatelnost nově připravených položek dotazníku. Dokončený nástroj byl ve Finsku validován za využití Delfi metody v roce 2019. Finální verze dotazníku byla testována v pilotní studii na vzorku čítajícím 172 nehospitalizovaných pacientů ve věku 65 a více let, žijících v České republice.

VÝSLEDKY

Provedená literární rešerše poukázala na nedostatek podobných nástrojů pro screening rizik farmakoterapie samotnými geriatrickými pacienty. Finální verze nástroje má podobu dotazníku tvořeného 15 otázkami, v české verzi navíc doplněného o otázky týkající se sociodemografických charakteristik respondentů a o tabulku léčiv užívaných pacienty. Finská verze dotazníku byla v průběhu validace zkrácena na osm otázek. Ze 172 účastníků pilotního testování, 118 pacientů (68,6 %) byly ženy, průměrný věk byl 74,2 let (SD $\pm 6,3$). Seznam užívaných léků poskytl 153 pacientů (89,0 %), z nichž 69 pacientů (43,1 %) užívalo 5 a více léků. Ze všech respondentů uvedlo 64 pacientů (37,2 %) užívání volně prodejných léčiv a doplňků stravy bez konzultace s odborníkem. Více než polovina pacientů (N = 95; 55,6 %) byla v pravidelné péči 3 a více lékařů.

ZÁVĚR

Aktivní zapojení seniorů do hodnocení a managementu rizik jejich farmakoterapie je zásadní pro identifikaci rizik spojených s užíváním léčiv. Vzhledem k nedostatku dříve vyvinutých nástrojů pro screening rizik samotnými staršími pacienty patří náš dotazník mezi ojedinělé nástroje v této oblasti. Může sloužit jako nástroj pro zjednodušení identifikace pacientů, u nichž je potřeba provést podrobnou revizi farmakoterapie klinickým farmaceutem, ale i pacientů, kteří potřebují pouze jednodušší pomoc lékárníka

s řešením problémů týkajících se adherence k farmakoterapii, nevhodného užívání různých lékových forem atd.

KLÍČOVÁ SLOVA

nástroje pro sebehodnocení pacientů, geriatrie, hodnocení rizik farmakoterapie, management rizik farmakoterapie, polyfarmakoterapie, nástroje pro screening rizik, aktivní zapojení pacientů

DEDIKACE

Nástroj byl vyvinut během mého studijního pobytu podpořeného programem Erasmus+ na Univerzitě v Helsinkách ve Finsku, ve spolupráci s týmem finských vědců, prof. M. Airaksinen, Dr. M. Dimitrow a Mgr. T. Toivo. Tito experti spolupracovali s mou vedoucí diplomové práce doc. PharmDr. Danielou Fialovou, Ph.D.

Práce českého týmu byla podpořena výzkumným projektem EUROAGEISM H2020, který je financován Programem pro výzkum a inovace Horizon 2020 Evropské unie na podkladě grantové dohody Marie Skłodowska-Curie číslo 764632 a evropským výzkumným projektem INOMED reg. No CZ.02.1.01/0.0/0.0/18_069/0010046. Tým byl dále podpořen grantem SVV 260417 a výzkumnou skupinou KSKF2 vědeckého programu PROGRESS Q42 na Farmaceutické fakultě v Hradci Králové, Univerzity Karlovy v České republice (vedoucí výzkumné skupiny: doc. PharmDr. Daniela Fialová, Ph.D.).